

ಶರಣರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ.

ಡಾ. ಹೊನ್ನಪ್ಪ ಹೊನ್ನಪ್ಪನವರ

ಕನ್ನಡ ಉಪನ್ಯಾಸಕರು

ಸರಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ

ರಾಣೇಬೆನ್ನೂರು

ಭಕ್ತಿ ಎನ್ನುವು ಪದವೇ ರೋಮಾಂಚನಕಾರಿಯಾದದ್ದು. ಭಕ್ತಿಗೆ ಲೋಕದ ಎಲ್ಲಾ ಜಂಜಾಟಗಳನ್ನು ಮರೆಸಿ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವ ಶಕ್ತಿಯಿದೆ. ಇಂದು ದೇವರನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಜನ ನಾನಾ ದೊಂಬರಾಟಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಯಾವ ದೊಂಬರಾಟಗಳಿಗೂ ದೇವರು ಒಲಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಆತ ಹಣ, ಚಿನ್ನ, ಆಹಾರ, ಕುರಿ, ಕೋಳಿ ಪ್ರಿಯನಲ್ಲ. ಆತ ಭಕ್ತಿ ಪ್ರಿಯ ಅದನ್ನು ಬಸವಣ್ಣನವರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ ಸೊಗಸಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

“ ನಾದಪ್ರಿಯ ಶಿವನೆಂಬರು, ನಾದಪ್ರಿಯ ಶಿವನಲ್ಲಯ್ಯ,
ವೇದಪ್ರಿಯ ಶಿವನೆಂಬರು, ವೇದಪ್ರಿಯ ಶಿವನಲ್ಲಯ್ಯ,
ನಾದವ ಮಾಡಿದ ರಾವಣಗೆ ಆಕೆಯಾಯುಷ್ಯವಾಯಿತು,
ವೇದವನೋದಿದ ಬ್ಲಮನ ಶಿರಹೋಯಿತು,
ನಾದ ಪ್ರಿಯನೂ ಅಲ್ಲ, ವೇದಪ್ರಿಯನೂ ಅಲ್ಲ,
ಭಕ್ತಿ ಪ್ರಿಯ ನಮ್ಮ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ”

ಭಕ್ತಿ ಅಂತರಂಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಚಾರ ಅಂತರಂಗದ ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗದೆ ಹೊರತು ಭಕ್ತಿಗೆ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಭಕ್ತಿ ಇಂದು ಆಡಂಬರದ ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಅಂತರಂಗ ಕಲುಷಿತವಾಗಿರುವ ಈ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಶರಣರ ಓದು, ಶರಣರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಅತಿ ಅವಶ್ಯವೆನಿಸಿದೆ. ಮನುಷ್ಯ ಹಾಗೂ ದೇವರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದೇ ಈ ಭಕ್ತಿ.

ಲೋಕದ ಚೇಷ್ಟೆಗೆ ರವಿ ಬೀಜವಾದಂತೆ
ಕರಣಗಳ ಚೇಷ್ಟೆಗೆ ಮನವೆ ಬೀಜ
ಎನಗುಳ್ಳದೊಂದು ಮನ ಆ ಮನ
ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದ ಬಳಿಕ ಎನಗೆ ಭವವುಂಟೆ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ.

ಮನಸ್ಸು ದೇವರಲ್ಲಿ ಲೀನವಾದ ಮೇಲೆ ಭಯವಾಗಲಿ, ಭವವಾಗಲಿ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮನ ದೇವರಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದೇ ಈ ಭಕ್ತಿ.

ಲೋಕದ ಭಜನೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದಡೆ
ಜನನ ಮರಣ ಬಿಡುವುದೆ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ

ಲೋಕದ ಜಂಜಾಟದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಂಡವರಿಗೆ ಜನನ - ಮರಣದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ. ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಸ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಶ್ರವಣಕುಮಾರ ತಂದೆ - ತಾಯಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ತಿರುಗಿದ್ದು ಕೂಡ ಭಕ್ತಿಯೆ. ಗಾಂಧೀಜಿ ರಾತ್ರಿ ಹನ್ನೆರಡರವರೆಗೂ ತನ್ನ ತಂದೆಯವರ ಸೇವೆ ಮಾಡಿದ್ದು ಕೂಡ ಭಕ್ತಿಯೆಂದೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಶರಣರು ಕೂಡ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಸ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರು.

ಸತಿ ಪತಿಗಳೊಂದಾದ ಭಕ್ತಿ ಹಿತವಾಗಿಪ್ಪುದು ಶಿವಂಗೆ

ಸತಿ ಪತಿಗಳೊಂದಾಗದವನ ಭಕ್ತಿ

ಅಮೃತದೊಳು ವಿಷ ಬೆರೆದಂತೆ ಕಾಣಾ ರಾಮನಾಥ.

ಜೇಡರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ ಅವರು ಈ ವಚನದಲ್ಲಿ ಗಂಡ - ಹೆಂಡತಿತರು ಅನ್ಯೋನ್ಯವಾಗಿ ಇರುವುದೆ ನಿಜವಾದ ಭಕ್ತಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಭಕ್ತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನಮ್ಮ ಮನೆಯೊಡೆಯ ಸರಿಯಿದ್ದಾಗ. ನಮ್ಮ ಮನೆಯೊಡೆಯ ಸರಿಯಿರದೆ ಪೂಜೆ, ಜಪ, ತಪಗಳು ನಿರರ್ಥಕವಾಗಿ ನಾವೆಲ್ಲಾ ಡಾಂಭಿಕ ಭಕ್ತರೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಇದನ್ನು ಬಸವಣ್ಣನವರು ತಮ್ಮ ವಚನದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮನೆಯೊಳಗೆ ಮನೆಯೊಡೆಯನಿದ್ದಾನೊ ಇಲ್ಲವೊ?

ಹೊಸ್ತಿಲಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲು ಹುಟ್ಟಿ, ಮನೆಯೊಳಗೆ ರಜ ತುಂಬಿ,

ಮನೆಯೊಳಗೆ ಮನೆಯೊಡೆಯನಿದ್ದಾನೊ ಇಲ್ಲವೊ?

ತನುವಿನೊಳಗೆ ಹುಸಿ ತುಂಬಿ, ಮನದೊಳಗೆ ವಿಷಯ ತುಂಬಿ, ಮನೆಯೊಳಗೆ ಮನೆಯೊಡೆಯನಿಲ್ಲಾ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ.

ಬಸವಣ್ಣನವರ ಪ್ರಕಾರ ಮನದೊಳಗೆ ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಮಾಡುವ ಭಕ್ತಿ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಭಕ್ತನಿಗೂ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೂ ಸೇತುವೆ ಶರಣ. ಅವನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಭಕ್ತ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಕರತಲಮಲಾಕ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾವು ಶರಣರ ಮೊರೆ ಹೋಗಿ ಶಿವನನ್ನು ಕಾಣುವ ಬದಲು ಲೌಕಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಳೆದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ಬಡತನಕ್ಕೆ ಉಣ್ಣುವ ಚಿಂತೆ, ಉಣ್ಣಲಾದರೆ ಉಡುವ ಚಿಂತೆ,

ಉಡಲಾದರೆ ಇಡುವ ಚಿಂತೆ, ಇಡಲಾದರೆ ಹೆಂಡಿರ ಚಿಂತೆ,

ಹೆಂಡಿರಾದರೆ ಮಕ್ಕಳ ಚಿಂತೆ, ಮಕ್ಕಳಾದರೆ ಬದುಕಿನ ಚಿಂತೆ,

ಬದುಕಾದರೆ ಕೇಡಿನ ಚಿಂತೆ, ಕೇಡಾದರೆ ಸಾವಿನ ಚಿಂತೆ,
ಇಂತೀ ಹಲವು ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪವರನು ಕಂಡೆನು
ಶಿವನ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿದ್ದವರೊಬ್ಬರನು ಕಾಣೆನೆಂದಾತ
ನಮ್ಮ ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯ ನಿಜಶರಣನು.

ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯ ಅವರ ಮೇಲಿನ ವಚನದಲ್ಲಿ ಇಂದಿನ ಜನಸಮುದಾಯ ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿನ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಇಂದಿನ ಜನ ಬಟ್ಟೆ, ಆಹಾರ, ಸಂಗ್ರಹ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕಳೆದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜನ ಮುಂದುವರೆದರೆ ಅವರ ಬದುಕಿನ ಶಾಂತಿ, ನೆಮ್ಮದಿಗಳಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯೇ ಜಾಸ್ತಿ. ಹಾಗಾಗಿ ಜನ ಶಾಂತಿ, ನೆಮ್ಮದಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸಿದರೆ ಶಿವನ ಮೊರೆ ಅಂದರೆ ಭಕ್ತಿಯ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಅದು ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಡಾಂಭಿಕ ಭಕ್ತಿ ಬಗೆಗೆ ಶರಣರು ಕೆಲವೊಂದು ಮಾರ್ಮಿಕ ಮಾತುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಎನಿಸು ಕಾಲ ಕಲ್ಲು ನೀರೊಳಗಿದ್ದರೇನು?
ನೆನೆದು ಮೃದುವಾಗಬಲ್ಲದೆ?
ಎನಿಸು ಕಾಲ ನಿಮ್ಮ ಪೂಜಿಸಿ ಏವೆನಯ್ಯಾ !
ಮನದಲ್ಲಿ ದೃಢವಿಲ್ಲದನ್ನಕ್ಕೆ?
ನಿಧಾನವ ಕಾಯ್ದಿದ್ದ ಬೆಂತರನಂತೆ
ಅದರ ವಿಧಿ ಎನಗಾಯಿತ್ತು ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ !

ಬಸವಣ್ಣ ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಕಲ್ಲು ಎಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ನೀರೊಳಗಿದ್ದರು ಅದು ನೆನೆದು ಹೇಗೆ ಮೃದುವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಮನದಲ್ಲಿ ದೃಢವಿಲ್ಲದೆ ಹೋದರೆ ಆ ಭಕ್ತಿಯು ಭೂಮಿಯೊಳಗೆ ಹೂತಿಟ್ಟಿರುವ ಹೊನ್ನನ್ನು ಭೂತ ಕಾಯ್ದಂತೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಬಸವಣ್ಣನವರು ಶಿವನನ್ನು ಕಾಣಲು ಭಕ್ತಿಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವಾಗ ಮನದ ಏಕಾಗ್ರತೆ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹರಿದ ಗೋಣೆಯಲೊಬ್ಬ ಕಳವೆಯ ತುಂಬಿದ
ಇರುಳೆಲ್ಲ ನಡೆದನಾ ಸುಂಕಕಂಜಿ
ಕಳವೆಯಲ್ಲಾ ಹೋಗಿ ಬರಿ ಗೋಣಿ ಉಳಿಯಿತ್ತು
ಅಳಿಮನದವನ ಭಕ್ತಿ ಇಂತಾಯಿತ್ತು ಕಾಣಾ ! ರಾಮನಾಥ

ಅಳಿಮನದವನ ಭತಿಗೆ ದಾಸಿಮಯ್ಯ ಕೊಡುವು ಹೋಲಿಕೆಗಳು ತುಂಬಾ ಸೊಗಸಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲೊಬ್ಬ ಭಕ್ತ ಹರಿದ ಗೋಣಿ ಚೀಲದಲ್ಲಿ ಭತ್ತವನ್ನು ತುಂಬಿ ಸುಂಕವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಂದು ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ನಡೆದು ಬೇರೆ ಊರನ್ನು ತಲುಪುವುದರೊಳಗೆ ಆತನ ಗೋಣಿಚೀಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಭತ್ತವೆಲ್ಲ ಹೋಗಿ ಬರೀ ಗೋಣಿ ಚೀಲ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅಳಿಮನದಿಂದ ದೇವರನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರೆ ಹರಿದ ಗೋಣಿ ಚೀಲದಲ್ಲಿ ಭತ್ತವನ್ನು ತುಂಬಿ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ನಡೆದರೆ ಏನಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಅದೇ ಸ್ಥಿತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹಸಿದವರಿಗೆ ಅನ್ನ ಕೊಡುವುದೇ ಭಕ್ತಿ ಎನ್ನಬಹುದು ಜನರ ಮೌಢ್ಯತೆಯನ್ನು, ಬೂಟಾಟಿಕೆಯನ್ನು ಭಕ್ತಿ ಎಂದು ಒಪ್ಪಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಕಲ್ಲ ನಾಗರ ಕಂಡರೆ ಹಾಲನೆರೆಯೆಂಬರು,
ದಿಟದ ನಾಗರ ಕಂಡರೆ ಕೊಲೆಂಬರಯ್ಯಾ !
ಉಂಬ ಜಂಗಮ ಬಂದರೆ ನಡೆಯೊಂಬರು,
ಉಣ್ಣದ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಬೋನವ ಹಿಡಿಯೆಂಬರಯ್ಯಾ !
ನಮ್ಮ ಕೂಡಲಸಂಗನ ಶರಣರ ಕಂಡುದಾಸೀನವ
ಮಾಡಿದರೆ, ಕಲ್ಲ ತಾಗಿದ ಮಿಟ್ಟಿಯಂತಪ್ಪರಯ್ಯಾ.

ಎಂತಹ ಕಟು ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಬಸವಣ್ಣನವರು ಇಲ್ಲಿ ತೆರೆದಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಬಾಯಾರಿ ಬಂದವನಿಗೆ ನೀರು ಕೊಡುವುದು, ಹಸಿದು ಬಂದವನಿಗೆ ಅನ್ನ ಕೊಡುವುದು, ಪ್ರಾಣಿ - ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲದಿರುವುದು ಭಕ್ತಿಯ ಲಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲೊಂದು. ಭಕ್ತಿಯ ಬಗೆಗೆ ಇದೊಂದು ಹೊಸ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೆಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಬಸವಣ್ಣನವರೆ ತಮ್ಮದೊಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ 'ಸಕಲ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಲೇಸನ್ನೆ ಬಯಸುವ ನಮ್ಮ ಕೂಡಲಸಂಗನ ಶರಣರೆ ಕುಲಜರು' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಭಕ್ತ ಹೇಗಿರಬೇಕು? ಭಕ್ತನ ಲಕ್ಷಣಗಳೇನು? ಶರಣರು ತಮ್ಮ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ತನಗೆ ಮುನಿದರಿಗೆ ತಾ ಮುನಿಯಲೇಕಯ್ಯಾ?
ತನಗಾದ ಆಗೇನು? ಅವರಿಗಾದ ಚೀಗೆಯೇನು?
ತನುವಿನ ಕೋಪ ತನ್ನ ಹಿರಿತನದ ಕೇಡು !
ಮನದ ಕೋಪ ತನ್ನರುಹಿನ ಕೇಡು !
ಮನೆಯೊಳಗಣ ಕಿಚ್ಚು ಮನೆಯ ಸುಟ್ಟಲ್ಲದೆ
ನೆರೆಮನೆಯ ಸುಡದು ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವಾ !

ಭಕ್ತನಾದವನಿಗೆ ತಾಳೆ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ. ಆತ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಯಾರಾದರೂ ಮುನಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಅವರ ಮೇಲೆ ಮುನಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಆ ರೀತಿ ಮುನಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಆತನ ಭಕ್ತಿ ಎಂಬ ಹಿರಿತನಕ್ಕೆ ಕೇಡಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ತನ್ನ ಮನದ ಕೋಪ ತನ್ನ ಆರಿವಿಗೆ ಕೇಡಾಗುತ್ತದೆ.

“ ಕಂಡ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಕೈ ಮುಗಿವಾತನೆ ಭಕ್ತ
ಮೃದು ವಚನವೇ ಸಕಲ ಜಪಗಳನ್ನು
ಮೃದು ವಚನವೇ ಸದಾಶಿವನ ಬಲುಮೆಯಯ್ಯ
ಕೂಡಲಸಂಗಯ್ಯನಂತಲ್ಲದೊಲ್ಲನಯ್ಯ”

ವಿನಯವಂತಿಕೆ ಹಾಗೂ ಸೌಜನ್ಯಗಳು ಭಕ್ತನ ಲಕ್ಷಣಗಳು. ಕೋಪ, ಆಹಂಕಾರಗಳು ಭಕ್ತಿಯ ಕುರುಹುಗಳಲ್ಲ. ಬಸವಣ್ಣನವರ ಪ್ರಕಾರ ಕಂಡ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಕೈ ಮುಗಿವಾತನೆ ಭಕ್ತ. ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ನಯ, ವಿನಯಗಳು ಮುಖ್ಯ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಬಸವಣ್ಣನವರು. ಭಕ್ತನು ಶಾಂತನಾಗಿರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಸಕಲ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ತನ್ನಂತೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವವನು ಭಕ್ತನಾಗಬಲ್ಲ. ಸಕಲ ಜೀವಿಗಳಿಗೂ ಲೇಸನ್ನು ಬಯಸುವ ನಮ್ಮ ಕೂಡಲಸಂಘನ ಶರಣರೆ ನಮ್ಮ ಕುಲಜರು’ ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಭಕ್ತನಿದ್ದಾನೆ. ಅಸಂಗ್ರಹ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಾ ಕಂಡ ಭಕ್ತಿಯೆ ಸಂಗ್ರಹ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಶರಣರು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡುವ ಗುಣವುಳ್ಳವರು ಭಕ್ತರಲ್ಲ. ಸಂಗ್ರಹ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಭಕ್ತಿಗೆ ತೊಡಕನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆದಕ್ಕೆ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಸಂಗ್ರಹ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಎಂದು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ.

ಅನ್ನದೋಳಗೊಂದಗುಳ ಚಿನ್ನದೋಳಂದೊರೆಯ
ವಸ್ತ್ರದೋಳಗೊಂದಳೆಯ, ಇದಿಂಗೆ ನಾಳಿಂಗೆ
ಎನ್ನ ಮಡದಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕೂಡಿಟ್ಟಿನಾದೊಡೆ ನಿಮ್ಮಾಣೆ?
ಆಯ್ದಕ್ಕಿ ಲಕ್ಕಮ್ಮ ತನ್ನ ಒಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯ ಗುಣ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ
ಆಸೆಯೆಂಬದು ಅರಸಿಂಗಲ್ಲದೆ ಶಿವಭಕ್ತರಿಗುಂಟೆ ಅಯ್ಯಾ ?
ರೋಷವೆಂಬುದು ಯಮದೂತರಿಗಲ್ಲದೆ ಅಜಾತರಿಗುಂಟೆ ಅಯ್ಯಾ?
ಈಸಕ್ಕಿಯಾಸೆ ನಿಮಗೇಕೆ ? ಈಶ್ವರನೊಪ್ಪ,
ಮಾರಯ್ಯಪ್ರಿಯ ಅಮರೇಶ್ವರ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ದೂರ ಮಾರಯ್ಯ,

ಆಸೆ ಎನ್ನುವುದು ಅರಸನಿಗೆ ಇರಬೇಕೆ ಹೊರತು ಶಿವಭಕ್ತನಿಗೆ ಇರಬಾರದು ಆಸೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು ಭಕ್ತಿಯ ಲಕ್ಷಣವಲ್ಲ, ಅತಿಯಾದ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಈಶ್ವರ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಲಕ್ಕಮ್ಮ.

ಮನ ಶುದ್ಧವಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ದ್ರವ್ಯದ ಬಡತನವಲ್ಲದೆ.
ಚಿತ್ತ ಶುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕಾಯಕದ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ
ಸದ್ಭಕ್ತಂಗೆ ಎತ್ತ ನೋಡಿದರತ್ತ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ತಾನಾಗಿಪ್ಪಳು
ಮಾರಯ್ಯ ಪ್ರಿಯ ಅಮರೇಶ್ವರ ಲಿಂಗದ ಸೇವೆಯುಳ್ಳನ್ನಕ್ಕರ.

ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಮನ ಶುದ್ಧವಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಬಡತನ ಕಾಡುತ್ತದೆ. ಚಿತ್ತ ಶುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕಾಯಕವ ಮಾಡಿದರೆ ಸದ್ಭಕ್ತನಿಗೆ ಎಲ್ಲವು ದೊರಕುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಲೌಕಿಕ ಜಂಜಾಟಗಳಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ, ಆನಂದ, ನೆಮ್ಮದಿ, ಮುಕ್ತಿಯ ಕಡೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತದೆ.

ಗ್ರಂಥ ಋಣ

- 1) ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗ್ರಹ : ಸಂ : ಸಂ ಶಿ. ಭೂಸನೂರಮಠ
- 2) ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೋಶ : ಡಾ || ರಾಜಪ್ಪ ದಳವಾಯಿ
- 3) ಬಸವಯುಗದ ವಚನ ಮಹಾಸಂಪುಟ : ಸಂ : ಡಾ || ಎಂ. ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿ
- 4) ಬಸವೋತ್ತರಯುಗದ ವಚನ ಮಹಾಸಂಪುಟ : ಸಂ : ಡಾ|| ಎಂ. ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿ
- 5) ಕಿರಿಯರಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ : ಲೇ : ಶ್ರೀ. ಆರ್. ಬಸವರಾಜ್

